СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 208. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 8. вересня, 1922.

VOL. XXX. No. 208. Jersey City, N. J., Friday, September 8, 1922. THREE CENTS

СЕНАТ КРИТИКУЄ СУДОВУ ЗАБОРОНУ ПРОТИ ЗЕЛІЗНИЧИХ СТРАЙКАРІВ

ВАШІНҐТОН, 6. вересня. — Далеко йдуча заборона федерального судді Вилкерсона з Шікаго проти зелізничих страйкарів стрінулася нині з критикою сенаторів.

Критику почав сенатор Робинсон з Аркензо. Він признавав судді право видавати судову заборону в час страйку, щоби запобігти нищенню власности або каліченню людий, але рівночасно критикував заборону шікаґовського судді як занадто далеко йдучу. Робинсон виводив, що шікаґовська заборона обмежує горожанські права, заґарантовані американською конституцією.

Сенаторови Робинсонови відповідав сенатор Вотсон з Індіяни, котрий закликав сенаторів не видавати опінії про судову заборону, поки суд не відбуде в тій справі свого остаточного переслухання, назначеного на день 11. вересня. Заклик сенатора Вотсона видно поділав на сенаторів, бо вже опісля [illegible] не виступав з промовою, хоч поза салею нарад не один [illegible]р давав недвозначно до розуміння, що він не годиться [illegible] занадто широкою забороною. З огляду на сю опінію серед сенаторів сподіються незадовго обмеження постанов заборони самим судом або міністерством судівництва.

ЗЕЛІЗНИЧІ СТРАЙКОВІ ЮНІЇ СКЛИКУЮТЬ КОНФЕРЕНЦІЮ

ШІКАҐО, 6. вересня. — Джан Скот, секретар зелізничих варстатових юній, що тепер ведуть страйк, розіслав до всіх членів „політичного комітету девятьдесяти" запрошення на збори до Шікаґо на найблизчий понеділок для вирішення справи політики сих юній супроти нових подій в страйку.

В запрошенню на конференцію говориться, що провідники страйкових юній уже відбули одну конференцію в Болтимор, на котрій розбирали предложені їм зелізничими зарядами пропозиції. Ся заява стоїть у виразнім противенстві до заяв зелізниць, що вони ніяких пропозицій страйкарям не робили.

Товариство зелізничих зарядчиків видало знов свою заяву, в котрій кажуть, що вони сподіються скорого упадку страйку. Юнії знов видали проти сього заяву, що страйкарі держаться добре та що ніяких виглядів на зломання страйку немає.

ВИЛКСБАРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЗА ПОКІНЧЕННЄМ ВУГЛЕВОГО СТРАЙКУ

ВИЛКС-БАРЕ, Па., 6. вересня. — Конвенція трох округів майнерської юнії „Де Юнайтид Майн Веркерс оф Америка", що почалася тут нині при участи яких 700 делеґатів, представляючих 431 льокаль, скінчиться відай повною побідою теперішнього уряду, який зробив начерк угоди з властителями копалень твердого вугля.

Радикали, противники уряду, показалися в такій менчости, що конвенція перемінилася просто в одну овацію для Джана Луиса та других провідників страйку, що довели до його закінчення. По півтора годиннім засіданню конвенцію відрочено до завтра. До голосовання в справі контракту прийде відай в суботу.

З ПРОЦЕСУ В СПРАВІ МАСАКРИ В ГЕРИН

МЕРІОН, Илинойс, 6. вереня. — Велика лава присяжних суддів, що застановляється над масакрою страйколомів у Герин, нині розбирала питанне ствердження тотожности жертв масакри.

З огляду на те лава присяжних суддів не видала ніякого нового обжаловання.

ЗНОВ КРОВАВА БІЙКА ЧЕРЕЗ ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК

ТЕРЕ ГОТ, Індіяна, 6. вересня. — В міськім шпитали помер нині один Френк Естердей з Маршел, Илиной, котрий працював яко страйколом у варстатах Пенсильванійської Зелізниці та кілька днів тому був ранений тяжко підчас стрілянини з кількома людьми, які, як він догадується, певно є страйкуючими робітниками.

Поліція арештувала двох страйкуючих зелізничих робітників, Лоренса Гофмана та Германа Клангстовна, які зголосилися до того самого шпиталю зі стрілянними ранами. Стан Гофмана є дуже поважний.

Вчора прийшло за містом до ще одної бійки межи одним страйколомом, ведучим зелізничий автомобіль, та якимись людьми на двох автах.

НАЙШЛИ НОВІ ПОКЛАДИ ВУГЛЯ

ГАНТИНҐТОН, Па., 6. вересня. — В Герс Велі, котра тягнеться від Мейпелтону до Салтило, відкрито нові поклади мягкого вугля.

Поклади лежать під гарно управленими фармами.

МАЮТЬ БУДУВАТИ В АМЕРИЦІ НАЙБІЛЬШИЙ КОРАБЕЛЬ В СВІТІ

ВАШІНҐТОН, 6. вересня. — Як каже Ласкер, голова Корабельної Ради Злучених Держав, в Америці пляюнують почати незадовго будову найбільших кораблів в світі.

Кораблі мають мати по 70,000 тон містоти, значить вони мають перевисшати найбільший корабель в світі „Меджестик" на 13,000 тон. Всі кораблі мають бути порушувані електрикою. Корпорація має почати роботу з 30 міліонами долярів закладового капіталу. Робота має почати сейчас, як лишень конґрес ухвалить субсидію для американських кораблів.

ГЮЗ УЖЕ ПРИЇЗДИТЬ ДО БРАЗИЛІЇ.

З американського корабля „Панамерика" прийшла бездротна вістка, що Чарлз Гюз, голова гардинґового кабінету міністрів, та голова спеціяльної американської місії на виставу в Бразилії, вже доїздить до берегів Бразилії та обмінюється привітними телеграмами з бразилійським урядом.

СЕКРЕТАР ПРАЦІ ЗА ПИВОМ ДЛЯ СТАЛЕВИХ РОБІТНИКІВ.

Секретар праці Дейвис оголосив публично в своїй книжці про власне життє, що він заявляється за дозволенням пива для робітників працюючих в сталевих фабриках.

У вступі до власної житеписи пише міністер праці, що сталевий робітник мусить наслідком страшно спеки, що панує літом в сталевій фабриці, споживати велику скількість плинів. На його думку, вода не годиться зі жолудком так добре, як пиво. До того декотрі робітники переконані, що вони не повинні пити води, коли вони зігріті роботою. Декотрі знов жолудки просто не приймають води та викидають її, коли робітник її напється. Декотрим не дозваляє се робити їх горло, котре дістає корчі від холодної води, тоді як той самий чоловік буде пити і чути полекшу від пива.

Алькоголь, котрий находиться в пиві, є, на думку Дейвиса, правдивим благословеньством на спрацьоване тіло, напружені мускулі, змучені горячю нерви. Хто через алькоголь хоче відобрати сталевим робітникам пиво, той показує, що в сталевій фабриці він ніколи не робив. Міністер праці є за пивом для сталевих робітників, бо він самий колись працював в сталевій фабриці.

ФОРД ЗАМИКАЄ ФАБРИКУ.

Фабрики Форда в Дітройт мають замкнутися дня 16. вересня наслідком недостачі вугля. Через замкненнє фабрик яких 70,000 робітників остане без роботи.

СМЕРТЕЛЬНА БІЙКА МЕЖИ БРАТАМИ.

Підчас бійки зі своїм братом погиб в Пасейку, Ню Джерзі, 34-літний друкар Карло Монего.

Карло жив зі свом братом Іваном в великій згоді. У вівторок Карло зайшов до мешкання брата та пожичив собі від жінки Івана парасоля. Коли дощ став, Карло пішов віднести парасолю бартови. Іван уже був тепер дома, та, Карло скористав з того щоби вичитати йому лекцію за те, що він не навідує родичів. Іванови наука дуже не подобалася й він пірвався до бійки. Переляканї гуркотом в домі сусіди побігли на поліцію та донесли про бійку. Коли до хати увійшов полісмен, він застав Карла неживого на землі. Іван дістав нападу гістерії (острого нервового роздражнення) і його треба було відставити до шпиталю. Коли його успоколи, його перевезено на поліційну стацію на допити. Тут він говорив, що вдарив кілька разів брата, але не так, щоби його вбити. Родинний лікар убитого каже, що він погиб від слабого серця.

ЗЕЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В ГИНОВИЧАХ.

Дня 31. липня в Гиновичах біля Бережан вискочив зі шин мішаний потяг, цеб то паровик, 4 вози особові і 7 тягарових. На просторі 100 метрів зелізничий міст знищений невідомою рукою. Керманич потягу і кондуктор легко ранені. На місце випадку виїхала окрема комісія для вислідження причини катастрофи.

КОЛИ ЧОРНОЗЕМНА УКРАЇНА ГОЛОДУЄ

З Москви дійшли недавно вісти, що большевицький уряд дозволив на реорґанізацію великої опери в Москві. Як доношено, менаджером відновленої опери мав стати відомий в Америці Мордкин, котрого в тій ціли й спроваджено аж з Тифлісу. Зараз потім телеґрами рознесли, що Мордкин взявся енерґічно до свого діла. Він понанимав нових людий, викидав старих. Межи инчим мав він відправити з театрального балету 29 балетниць, які на його думку не давалися до танцю через свою грубіст. В який спосіб прості театральні балетниці серед моря, голодуючих робітників погрубли так, що аж танцювати не можуть, се може розяснити той, хто знає дещо з позакулісових справ большевицького уряду.

Мордкин видно сих справ не знав, коли відправляв грубі балетниці з большевицького театру та казав їм кидати театр та йти хоч би в комісари. Не знав він теж сили грубих балетниць в большевицькім царстві. Показалося, що грубі балетниці зробили бунт проти нового менаджера та своїми впливами серед большевицьких комісарів потрафили довести до того, що Мордкин дістав приказ приймити назад випущені на зелену пашу грубулі. Мордкин волів зречися почесного джабу, як скандалити свою штуку неповоротними тучними приятельками комісарів.

ДИВНІ ЧУТКИ ПРО ДЕ ВАЛЄРУ.

В ірляндській столиці Даблині ходять про Де Валєру, голову повстанців проти тимчасового ірляндського уряду, найдивнійші та найсуперечнійші вісти.

Кажуть одні чутки, що Де Валера лежить на смертельній постели в бідній хатині в горах. Другі кажуть, що він находиться в укриттю в самій столиці Ірляндії. Після ще одних чуток, він зовсім здоров та командує далі своїми військами в Корк.

ЩО ПОКАЗУЄ СОВЕТСЬКЕ ЗЕРКАЛО?

ПРАГА, столиця, Чехословаччини, 10. серпня. Орган Центрального Комітету Комуністично партії (большевиків) України, харківський „Комуніст" (ч. 129) пише:

„Становище періодичної преси на Україні саме злиденне, щоб не сказати більше.

„За останій час з низки не тільки повітових але й губерніяльних центрів надходять відомости про закриття газет через брак грошевих засобів."

Скаржучись далі на те, що влада не розуміє всієї ваги преси, автор статі каже:

„Ґазета це найбільш могутній засіб аґітації. Сила її величезна. Мітинґ, зібрання — все це вже набридло і в дуже рідких випадках вони збірають сотю другу слухачів (до речі сказати, досить неуважних)....

„Ґазета гине. Перед нею стає питання: або ухилитись в бік від комуністичної витриманости і пійти на поводу „непівського" читача (прибічників нової економічної політики) або зачинитись".

Але ні стара ні нова ні навіть сама новійша економічна політика большевикам вже не поможе.

Дні їх [illegible] вже поховані!

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ РОЗСТРІЛЮЮТЬ УКРАЇНЦІВ В СТОЛИЦІ УКРАЇНИ

МОСКВА, столиця Московщини, 5. вересня. — Московський большевицький „суд" в Києві засудив на смерть 48 українських козаків з армії Петлюри, котрі брали участь в боях проти московських „червоних" військ на Україні під проводом ґенерала Тютюника.

Всі засуджені козаки внесли спротив проти засуду.

Тутешній большевицький дневник „Правда" сповіщає, що московський большевицький „суд" засудив також на Україні (в „Полудневій Росії") 55 осіб на смерть за „проти-революційну" діяльність.

БРИТАНСЬКИЙ ДЕЛЄҐАТ В ЛІЗІ НАРОДІВ ЗА РОЗВЯЗКОЮ СПІРНИХ ПИТАНЬ В СЕРЕДНІЙ ЕВРОПІ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 6. вересня. — На Зборі Ліґи Народів промовляв нині британський представник лорд Роберт Сесил, котрий заступає Південно-Африканську Спілку.

Загально сподівались, що він виголосить довшу програмову промову про міжнародню політику, але він говорив коротко, як кажуть, тому, бо сподівається приїзду премієра Лойда Джорджа на Збір Ліґи Народів і не хоче перед його промовою складати важнійших політичних заяв.

Він тільки вказав на те, що відносини в Европі і в других сторонах світа ще й досі не упорядкувані, ані ще й досі усюди не приверненo мира. Ліґа Народів, казав він, повинна робити заходи для помирення Греції з Туреччиною, а також для розвязки інших спірних питань, особливо в Середній Европі. Натякав теж на потребу провірення постанов версайського договору і вкінці припоручав загальне розоруженнє в Европі.

ЛІҐА НАРОДІВ ХОЧЕ РАТУВАТИ АВСТРІЮ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 6. вересня. — Нині промовляв на Зборі Ліґи Народів премієр Австрії, Зайпель. Він заявив, що коли Ліґа Народів не потрафить помогти Австрії в її теперішній економічній кризі, то вона буде змушена пірвати ті економічні узли, які її вяжуть на її границях.

Він зазначив, що Австрія готова згодитись на контролю над її фінансами, оскільки ся контроля не посягати-ме на її суверенність.

Він докоряв французьким та анґлійським капіталістам, що брались ратувати австрійські фінанси, а вкінці покинули справу.

Далі він заявив, що коли Ліґа Народів не найде ратунку для Австрії, так вона звяжеться з більшою сусідною державою тіснійшими економічними узлами, наприклад з Німеччиною.

Він говорив про теперішні економічні відносини в Австрії. Сорочка, яка коштувала у Відні перед війною 6 корон, тепер коштує 200,000 корон. Якже можна вижидати, казав він, аби Віденці могли купувати навіть те, що є найконечнійше до життя, як поживу та опал, коли тепер в Австрії такий страшний спадок гроша?

Збір Ліґи Народів узяв справу Австрії цілком поважно і вибрав окрему комісію, в якій є представники Великої Британії, Франції, Італії, Австрії і Чехословаччини, а яка має сейчас розглянути матеріяли про теперішні умовини в Австрії і в сю пятницю предложити Зборови Ліґи проект заради австрійській кризі.

АНҐЛІЙСЬКА ПОЗИЧКА ДЛЯ АВСТРІЇ

ЛОНДОН, 6. вересня. — Ґрупа анґлійських банкирів згодилась дати Австрії позичку в сумі около 100 міліонів долярів.

Ґрупа домагається лише, щоби позичку потвердила аліянтська комісія „военних відшкодовань", та щоби признала Австрії 5-літню мораторію (відкладеннє сплати „довгу").

Позичка була би запоручена митовими (цловими) приходами Австрії.

КАЖУТЬ, ЩО ГРЕЦЬКИЙ КОРОЛЬ ВТІКАЄ З ГРЕЦІЇ

РИМ, столиця Італії, 6. вересня. — Сюди наспіли вісти про дальші великі успіхи турецьких націоналістів під проводом Мустафи Кемала паші в боях проти Греків в Малій Азії.

Наслідком грецьких невдач в Греції счинилось велике занепокоєннє. В Греції заноситься на революцію проти короля Александра, який вже втік з Атен. Заповідають поворот до влади бувшого премієра Елевтеріоса Венізелоса.

ПОЛЬСЬКИЙ СОЦІЯЛІСТ ПРИЇХАВ ДО АМЕРИКИ

ВАРШАВА, столиця Польщі, 6. вересня. — До Америки виїхав бувший польський соціялістичний посол з Галичини, Андрій Морачевський, збирати фонди на виборчу кампанію своєї партії вчасі сьогорічних осінних виборів в Польщі.

Замітка. — Андрій Морачевський вже є в Америці. Минулого тижня промовляв на вічу в Ню Йорку, на якому зібрано $1000, а з Ню Йорку виїхав до Шикаґо, Ілл.

КАЖУТЬ, ЩО ЗЛОВЛЕНО ВЖЕ ДЕ ВАЛЕРУ

КОРК, Ірляндія, 6. вересня. — Сюди наспіли вістки, що ірляндські державні війска зловили двох повстанських лідерів, Імона де Валеру й Ерскина Чайлдерса.

Сих вісток не потверджено ані не заперечено урядово.

НОВИЙ „РОСІЙСЬКИЙ ЦАР" НА КРИМІ

МОСКВА, столиця Московщини, 5. вересня. — В Симферополі засудили московські большевики на смерть Миколу Боженка, котрий проголосив був себе „царем Росії".

Разом з ним засуджено також 6 його прилюдників. Жінку Боженка і ще інших осіб засуджено на тюрму.

ПРИГАДКА.

Головний Комітет Привитання У. Н. Хору в Америці просить українські громади в Ню Йорку, Филаделфії, Па., Ню Бедфорд, Месс., Ню Гейвен, Конн., Спрингфілд, Месс., Гартфорд, Конн., Вилиємставн, Месс., Бостон, Месс., Правиденс, Р. Ай., в яких концерти будуть в днях від 5 до 14. жовтня, 1922, щоби сейчас заложили у себе місцеві Комітети Привитання У. Н. Хору та повідомили його про вибір і склад місцевого Комітету Привитання У. Н. Хору, на адресу:

Simon Yadlovsky, Box 53, Jersey City, N. J.

Г. К. Привитання У. Н. Хору.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3. 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СУТІНКИ БОЛЬШЕВИЗМУ.

В останній час в закордонній пресі зявилися відомости про те, що тертя між українськими і московськими Совнаркомами (советами народних комісарів) збільшуються.

У цих відомостях підкреслюється, що аґенти московської експозитури на Вкраїні намагаються стати на самостійний шлях. Пишеть ся навіть, що для переговорів в сій справі в Москву поїхали Раковський і Петровський.

Одночасно з цим, на Україні ніби то почала переводитись рішуча українізація: в усіх школах вводиться обовязковий предмет українську мову; радянським службовцям наказано обовязково знати українську та російську мови і ніби то, навіть, поширюється утворення спеціяльних командних курсів для Українців.

Той, хто уважно слідкував за розвитком подій на Україні, мусів запримітити, що кожний раз, коли сутінки большевицьких божків згущувались, большевики в першу чергу намагалися відіґратися на національних почуттях українського народу. Національний рух в таких случаях вони намагалися використати для своїх цілий в першу чергу, на користь Москві.

Вся політика і робота большевиків складалася з двох основних частин: з декретів і з практичної чи там руйнуючо-грабіжницької. Декрети, як призначся на комуністичному зїзді в Москві Троцький, мали виключно аґітаційне значіння й призначалися головним чином для большевицької пропаґанди за кордоном. Декрети писали нате, щоби на місцях їх абсолютно не виконувати. Цим і поясняється те, що мимо очевидних нарушень суворих декретів комісарами, ні одного з них не то не покарано, а навіть не потягнено до відповідальности.

Тепер ціла тайна цього поступовання розкривається: Сатрапи на місцях керувалися не декретами, а інструкціями комуністичної партії та власними натхненнями.

Відомости про тертя між українським та московським Совнаркомами не є жадною новиною.

Вони знову уявляють декорацію, яку прибирають в гарні кольори, щоби заховати нові московські пляни до втримання впливі на неспокійній і бурливій Україні. Для сього вони Головою Українського Совнаркому призначили Раковського, відомого адвоката російських інтересів на Вкраїні.

Зпершу большевики зазначили своє панування на Україні отвертим переслідуванням всього українського. Пануючою мовою стала російська. Всі урядові посади віддано переважно не-Українцям. Коли однак большевики побачили, що вони недоцінили сили стихійного національного українського руху і мусіли залишити теріторію України, вони опісля міняють тактику своєї боротьби:

Вони широко реклямують постанову Московського Центрального Комітету Комуністичної Партії про обовязкове знання української мови всіма відповідальними комуністами на Вкраїні, вони оголошують про заведення урядової української мови і нарешті большевики проголошують утворення Радянської Незалежної України.

На чолі нової Радянської України залишався все тойже Раковський, все тойже Петровський.

Як вони боронили інтереси українського населення, про це знає всякий український селянин і всякий, кому довелось читати большевицькі ґазети з України.

Українське село систематично рабовано, і в той час, коли страхіття голоду на півдні України перевищували голодний жах Надволжа, Всеукраїнський Виконавчий Комітет 90 відсотків зібраного на Україні збіжа відправляв на північ до Росії.

Поки баґнети вкраїнської армії стояли стальною загрозою перед окупантами України, появлялися большевицькі декрети про українізацію. Коли-ж українська армія примушена була залишити свою теріторію, большевики знову почали отверту боротьбу з українством. Всі вязниці, льохи че-ка і більшість концентраційних таборів була переповнена Українцями. 90 відсотків розстріляних були Українці. Де не помагав терор, там большевики намагалися розбити українські національні сили систематично фабрикованими провокаціями. Після цього большевики, не маючи змоги приборкати повстанців, які не дають їм можливости безкарно грабувати й знущатись над населенням України, оголошують широку амнестію.

Але й це не помогло.

На большевицький гачок піймалася дуже незначна кількість здезорієнтованих, спантеличених, а почасти й утомлених борців за національне визволення України. Готуючись до Ґенуї, большевицькі ґазети друкують величезні справоздання про те, що бандитизм на Україні (повстанчий рух)остаточно зліквідовано. Бажаючи заманіфестувати перед Европою свою силу, а також і доказати всьому світові, що большевики є єдиною владою, яку визнає й підтримує все (в тому числі й українське) населення, большевики широко розповсюднювали ці брехливі відомости за кордоном. Одночасно з цим, они намагаються внести розклад в табор антибольшевицької еміґрації, оголошують амнестію, закликають бажаючих повернутись на Батьківщину й посилають своїх емісарів по таборах українських інтернованих.

Але, як не ховали большевики дійсний стан річей на Україні, з їх власних ґазет було видко, що український нарід ще більше ненавидить московських окупантів, що він купує за хліб зброю й провадить систематичну боротьбу. Ставка на розклад еміґрації також була побита. В багатьох таборах представники большевиків ледви вратували своє життя. Українська армія, не вважаючи на велику тугу по Батьківщині, орґанізованої й твердо заявила: „ми вернемось, але зі зброєю". Ні ґенуйська, ні гаґська конференція не дали большевикам бажаних наслідків. Европа, сівши з большевицькими аґентами за один стіл, ясно побачила, що большевицькому урядови вірити не можна. Виявилося, що в той час, коли населення вимирає, большевики дивують світ своїми бенкетами, своїми вбраннями, своїми роскошами. Завдяки цілій низці арештів большевицьких аґентів за кордоном, виявилося, що більша частина церковних скарбів йде не на користь голодуючих, а на закордонну большевицьку пропаґанду та на забезпечення комісарських жінок, яких в останній час всі відповідальні комуністи відправляють за кордон. Большевицький корабель починає гинути й першими з нього тікають відгодовані комісарські пацюки.

Переконавшись в тому, що Европа не дасть потрібної допомоги населенню до того часу, поки вона не буде певна, що ця допомога дійде по призначенню, що вона буде вжита дійсно для врятування населення, а не для пропаґанди та для поповнення комісарських кишень, комуністи бачуть безнадійність свого стану й подумують про своє забезпечення. Побувавши за кордоном, большевики переконалися з якою зацікавленністю закордонна опінія слідкує за повстанським рухом, який весь час не вгаває на окупованих теріотріях, за героїчною боротьбою, яка широкою терористичною хвилею котиться по Україні і яка систематично винищує керуючий комуністичний апарат. Цілковите фінансове та економічне банкротство не дає большевикам змоги утримувати червону армію, а ті її кадри, що ще залишилися, вже перестають бути сліпим слухняним знаряддям в комісарських руках. Занепокоєні комуністи горячково шукають виходу та порятунку. Червона армія, як і населення нарешті переконалася, що всі обіцянки большевиків се цілковита й систематична брехня. Армія переконалася, що панування большевиків веде країну до загибелі, що большевики, балакаючи з закордонними капіталістами, дбають тільки про врятування себе та про можливість дальшого утримання влади. Армія й населення починають розуміти, що у сього залишилося два шляхи: або, вимираючи, загинути самим, або спільними силами знищити купку комісарствуючих комуністів і широко відкрити двері для закордонної допомоги та для безпечного повороту своїх мандруючих кревних.

Поїздка Раковського та Петровського до Москви се остання дія траґікомедії на Україні. Переконавшись про безнадійність зусиль поборoти український національно-державний рух, большевики знову хотять заховатися за його маскою. Вони знову забалакали про українізацію України, яку вони так невдало намагалися здати до архиву. Вони знову намагаються приспати національну українську чуйність. На сцені ті самі особи й старі знайомі і випробовані герої: Раковський і Петровський, які знов маскуються українським націоналізмом, щоби ратувати большевизм.

З ПРИВОДУ ВІДЇЗДУ Д-РА ОСИПА НАЗАРУКА ДО АМЕРИКИ.

Дня 18. серпня с. р. виїхав др. Осип Назарук, уповноважений Галицького Українського Уряду до Америки, з метою скріпити взаїмні зносини між правительством та американськими Українцями задля дальшої доцільної боротьби за визвіл Галицької України зпід ляцької окупації.

Вечером попереднього дня зібрались члени Галицького Українського Уряду з д-ром Костем Левицьким на чолі, присутні у Відні члени Української Національної Ради, і визначнійші одиниці української еміґрації, щоби попращати д-ра Назарука в далеку дорогу. Пращальний вечір вийшов своїм ідейним змістом поза рамці звичайного приватного свята і став виразником сучасного українського лихоліття; виявив надії та бажання Уряду д-ра Е. Петрушевича, а разом із тим думки й почування, якими тепер живе український нарід по обох боках Збруча. На спільній скромній вечері забрало голос чимало бесідників, з яких коротко згадаємо тільки найважнійших.

Перший забрав голос редактор **Ів. Проць,** який короткими й сердечними словами попращав д-ра Назарука яко шефа преси і пропаґанди при українськім Уряді.

Опісля говорив **Юрко Демчина** від імени української радикальної партії, котрої членом є др. Назарук.

Др. Остап Грицай схарактеризував д-ра Назарука яко голову відділу преси і пропаґанди; і вказав на його велику й широку освіту, його життєвий та політичний досвід, енерґію і силу волі, та його товариськість, прихильність і людяність зі всіми співробітниками. Він заявив, що доводиться зі щирим жалем розлучатися з д-ром Назаруком, який був добрим учителем і приятелем усіх, котрі разом з ним працювали для добра Батьківщини. Др. Грицай побажав д-рови Назарукови як найліпших успіхів у його важкій праці за океаном і висловив желаннє, щоб він вернувся скоро з Америки до вільної та незалежної Галицької Української Републики.

Член Національної Ради **Лев Левицький** згадав часи, коли працював разом з д-ром Назаруком у Сколю, де др. Назарук невтомимою працьовистю лишив по собі щиру любов і незатерті спомини у всіх Українців без ріжниці партійних поглядів.

Член Національної Ради посол **др. Галіп** пригадав час на Великій Україні, де він бачив д-ра Назарука в жовнірськім однострою. Серед страшного революційного замішання й розвалу став др. Назарук своєю надлюдською працею і своїм розуміннем ходу надій тим осередним огнищем, з якого ішло проміння надії.

Др. Марітчак говорив про д-ра Назарука яко приватну людину. Наслідком важкого, нездорового життя на українській еміґрації у Відні, витворився в багато українських одиниць хоробливий душевний стан, під впливом котрого спільна праця дуже утруднена, а охота до взаїмних межиусобиць, кирипь, наклепів, зависти й отвертого ворогування росте щораз більше. Др. Назарук усе стояв далеко від усіх лихих настроїв, злобних поговорів та обмов. А коли йому довелося сказати не одному Українцеви щиру правду в очі, то він висказував її без найменьшої боязни за непріємні наслідки, отверто, щиро, з мужеською відвагою.

Член Національної Ради й бувший посол до австрійського парляменту **Семака** просив д-ра Назарука, щоб він у своїй праці в Америці не забував також маленької української Буковини. Сей такий ґарний, а такий нещасний кусень української землі забув, здається і Бог і цілий світ. Буковинські Українці стогнуть в ярмі неволі таксамо як їх брати Галичани, котрі дорівнюють своєю безоглядностю та некультурностю навіть Полякам.

Провідник української партії хліборобів Великої України **Микола Богун** звернув увагу на сю душевну й політичну прогалину, яку політичне лихоліттє викопало у значній мірі між Наддніпрянцями й Галичанами. Ми не повинні забувати, що незалежна Галицька Українська Республика не буде всилі удержатись на довшу мету сама, без незалежности Великої України. З другого боку, мусять Наддніпрянці все памятати, що самим своїм дужим розмахом, своїм крайнім радикалізмом у соціяльних справах, а своїм неповним усвідомленнєм рішаючої ваги національних основ не збудують ніколи української держави. Щоб сю ціль осягнути, вони мусять учитись від Галичан систематичної, безупинної орґанічної праці та переняти від них орґанізаційний досвід.

Др. Кирило Трильовський підніс незвичайну вагу д-ра Назарука в Америці. Наше положеннє у краю — говорив він — просто розпучливе. Але від великої енерґії д-ра Назарука, від його зелізної витривалости, від його політичного такту й характерности можна сподіватись великих і добрих успіхів його діяльности між нашими братами за океаном. Нам треба від них моральної й матеріяльної помочі, бо морально ми всі розбиті, зневірені, душевно хорі, а матеріяльно наші культурні установи щораз більше нидіють; наші герої по чужих таборах гинуть поволі з голоду і з болю; наша молодь на чужих університетах не має наслідком матеріяльної нужди сили продовжати свою науку. З тої причини треба патріотичну жертволюбність наших американських братів і синів так зорґанізувати, щоб вона утримувала не тільки Галицький Український Уряд, але також ратувала від упадку наші установи, бодай ті що займаються видаваннем книжок, значить духовим вихованнєм українського народу, і не дала марно пропадати українським студентам, українським писменникам і іншим заслуженим одиницям. Се дасться осягнути тільки парляментаризацією Уряду.

Довшу промову виголосив писменник **др. Осип Турянський** яко заступник „Союзу Українських Писменників і Журналістів". Особа д-ра Назарука — говорив він — стоїть у найтіснійшому звязку з **ідеєю сили,** яка здебільшого була ще до недавних часів чужа, незрозуміла українському національно-політичному й культурному світоглядови. Найбільша частина провідників українського народу по обох боках Збруча, вихована на сентиментально чутливих кличах про рівність, братерство, справедливість, забула сю основну життєву правду, що в життю істнує тільки боротьба, і що тільки силою боротьби здобудемо собі місце під сонцем і будемо жити життєм, у яке віллємо закон рівности і справедливости. Отже до великої світової війни життє українського народу не розвивалось по законам острої та вповні свідомої боротьби за цілковите національне визволеннє, тільки слабо текло сльозавою струйкою по площині так званої політики покірних телят, невільничої боязни не сердити „сильних міра сего" і вдовольнялося скромним бажанєм якоїнебудь куценької автономії з ласки австрійських і російських можновладців. Др. Осип Назарук належить до сих виїмкових діячів, які перший раз у нашій політиці зірвали з мертвою традицією правительственної льояльности, покори і бездільности. Вже на ґімназійній лавці, в університеті, в публичній праці, а також у царині літератури дав др. Назарук свідомо доказ, що не віра в ласку сильних, не самі найкращі ідеї гуманности і справедливости спасуть український нарід, тільки **треба нам витворити власну національну силу безпощадною опозицією та активною боротьбою.** Се є ся ідея сили, яку уявляє собою вся діяльність д-ра Назарука. Хочу на сьому місці згадати тільки коротко ідею сили, яку проповідує др. Осип Назарук в літературі. Чи то візьмемо в руки його повість „Ярослав Осмомисл", чи другу історичну повість „Проти орд Джінґісхана", всюди цікавлять, займають і захоплюють д-ра Назарука яко писменника великі історичні постати, які визначаються зелізною силою характеру, непохитною волею та безоглядностю у змаганню до своєї мети. Траґедія української державности лежить у сьому, що провідники українського народу занадто вірили в животворну силу чужих ідей, чужих народів і чужих партій; сподівались, що блищі або дальші наші сусіди поможуть нам збудувати українську державу та будуть нас вважати своїми приятелями й союзниками.

Страшенно сумні, криваві досвіди українського народу показали сю нечуваними жертвами окуплену глибоку правду, що **жадна партія сусідніх народів, від крайніх реакціонерів аж до комуністів не тільки ніколи нам не помогла збудувати незалежну Україну, але, навпаки, була, є і буде гробокопателем українського національно-державного життя.** Таксамо не придадуться нам ні нащо симпатії світу і корисне правно?державне становище галицько-української справи, коли ми не покажемо світови нашої власної сили. Найбільша частина Українців думає, що перша основа української сили — се власна українська армія. Сей погляд зовсім фалшивий. Адже ми мали свої національні армії. Чому-ж вони не устоялись. Невжеж вони мусілі розбитись тільки під напором сильнійших чисельно ворогів? Ні! **Розвал української армії та української державности наступив і мусів наступити тому, що сеї армії не утримувала** найперша й наймогутнійша сила, що повинна жевріти невгасаючим огнем у всіх українських душах, сила, котрій на імя: **національна свідомість, єдність, ненависть до ворога, і любов кождого Українця до всього, що українське.** І якраз тому, що ми не мали сеї внутршньої, всеобєднюючої моральної сили в собі; тому, що ми не вийшли на велике боєвище життя яко нація одною великою любовю пронята, **одною великою думкою скута,** тому, що ми творимо супроти себе самих **розбите, безголове стадо, ми не змогли викресати** в собі сеї огненої **моральної сили, яка бє цілий світ ворогів;** творить непереможну армію; та **будує власну тривалу національну державу.** На великім, безпощадно жорстокім торжиці світового життя ми, Українці все ще у великій мірі наївні діти, що вірять у ласку сильних і ждуть на неї. А у свому краю й на еміґрації нищать одні одних ненавистю, заздрощами, наклепами, байдужностю, оспалостю, бездільностю, повним політичним, національним і моральним розбиттєм і пливуть безвладно по каламутній воді загального лихоліття, немов спорохнавілі колоди серед виру і скель. До чого ми дійдемо, коли такий сумний стан далі тривати-ме? Невжеж ми думаємо, що держави аліянти одного гарного дня вирішать нам східно-галицьку державність у нашу користь, коли ми будемо тільки вірити в її добру волю, **а самі не робити-мемо нічого рішучого для прискорення** нашої справи? Я переконаний, що ми програємо нашу справу в Галичині зовсім, коли на нашій прадідівській землі **буде далі царити сей цвинтарно-мертвецький спокій,** який там царить уже **три роки!** Невжеж ми можемо по дитячому думати, що аліянти не схильні віддати Східну Галичину Польщі з любови до нас? Хто так думає, сього доля сліпотою побила! Аліянти хотіли би здійснити українські державні змагання в Галичині тому, що бажали-б мати там **для торговельно-промислових цілий тривалий лад і спокій.** Колиж аліянти бачать, що сей лад і спокій під польським пановаццем у Східній Галичині **забезпечений,** тоді вони без великої надуми **відступлять наш край Польщі,** бож ім тільки про спокій у тому краю, а не про те, до кого сей край має належати! З наведеної причини я думаю, що др. Назарук повинен сповнити в Америці подвійне завданнє, а саме: 1) зорґанізувати там серед наших братів моральну й матеріяльну поміч для дипльоматичної боротьби нашого Уряду на міжнародній арені; 2) створити в Америці огнище нашої **активної боротьби** на життє і смерть проти польської неволі. Ми мусимо **за всяку ціну** і в як найскоршому часі зачати дорогою активних виступів у Східній Галичині **давати світови докази,** що в **нашому краю нема, не сміє бути, й не буде спокою доти, доки аліянти не вирішать незалежности Галицько-Української Републики.** Як того не буде, пропадемо. **Самим чеканнем, самими рожевими надіями** з рівночасною повною заспаностю й бездільностю в питанню **активної боротьби** не тільки нічого не осягнемо, але навпаки, **все запропастимо.** Не забуваймо оцеї глибокої правди в життю народів: **Хто просить, нічого не дістане; хто грозить, дістане трошки; хто бореться, все здобуде.** Треба сподіватися, що др. Назарук, який уявляє своєю особою та всею своєю діяльностю ідею сили, сповнить своє велике завданнє між нашими братами в Америці згідно зі всіми конечними й неминучими вимогами сучасної хвилі української політики. Кождий Уряд, навіть і на еміґрації, мусить мати за собою не тільки чисте право і справедливість, але також **дійсну, реальну силу за своїми плечима.** Колиж він тої сили не має, тоді його роля стає оперетковa, зайва, непотрібна.

Такою силою Уряд д-ра Е. Петрушевича, з якою сейчас будіть **рахуватися** всі великі держави світа, **будуть активні, безоглядні, безпощадні, повні посвяти і саможертви виступи українських ідейних одиниць** для виратовання батьків, материй і дітий із ярма польської дичі, некультурно і хамства. Дай Боже, щоб сі великі завдання д-ра Назарука між нашими братами в Америці вдались як найкраще, в честь і славу галицько-українського народу!

Всі присутні признали однодушно, що думки, намічені д-ром Осипом Турянським, творять одинокий певний шлях, яким дійдемо до повного національного державного визволення у Східній Галичині.

Др. Осип Назарук подякував промовцям за щирі признання і за всі важні вказівки, та обіцяв посвятити в Америці всі свої сили для великої і святої справи незалежности Галицької Української Републики.

О—ський.

Іван Франко.

ПІСНЕ!

Благословенна ти поміж жонами,
Одрадо душ і сонце благовісне,
Почата в захваті, окроплена сльозами,
О раю мій, моя ти муко, Пісне!

Царице, ти найнизчого зміж люду
Підносиш до вершин свойого трону,
І до глибин терпіння, сліз і бруду
Ведеш і тих, що двигають корону.

Твій подих всі серця людські рівняє,
Твій поцілуй всі душі благородить,
І сльози на алмаз переміняє:

І дотик твій із терня рожі родить,
І по серцях мов чар солодкий ходить,
І будить, молодить і опяняє.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Данило Зальопаний з Cohoes, N. Y. прислав (жертви зібрав Іван Столяр) $3.25

Попередно оголошено $34.50

ЗАГАЛЬНА СУМА $37.75

ІРЛЯНДСЬКИЙ СПОСІБ БОРОТЬБИ В ГАЛИЧИНІ.

ВИСАДЖЕННЄ У ВОЗДУХ ПОЇЗДА З НАФТОЮ.

Тягаровий поїзд вилетів із шин в ночі з 6. на 7. м. м. на стації Новоселиця-Гнівош. Поїзд їхав з Борислава і був наладований цистернами нафти, призначеними до недалеких дестилярень. 26 цистерн зовсім знищено, так, що нафта, яка була в них, пливе по сусідніх полях. Шкода виносить поверх 50 міліонів пм. Один зелізнодорожник поранений.

ДИНАМІТОВИЙ ЗАМАХ НА ПОЇЗД.

В околиці села Пядики коло Коломиї найшла поліція на зелізничому шляху ладунок екразиту значної величини. Екразит підложили невідомі люди, щоб висадити у воздух переїзджаючий особовий поїзд. Одначе екразит не вибух, бо його хибно положено на шинах.

ЩО ДАВ АМЕРИКАНСЬКИЙ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ В ГАЛИЧИНІ?

Діяльність Червоного Хреста Злучених Держав для українського населення в Галичині.

(Сей звіт від львівських українських організацій переслав до оголошення др. мед. А. В. Бурачинський, як шеф санітарного відділу Українського Черного Хреста у Відни).

Коли в літі 1919 р. розпочав у Львові діяльність А.Ч.Х. (Американський Червоний Хрест) — ми звернулися були з проханнєм о допомогу, на разі для приватних львівських шкіл У. П. Т. (Українське Педагогічне Товариство), наших бурс, захоронок та „Народної Лічниці" з залученнєм відповідних рефератів про стан краю і про потребу негайної помочі. Наші прохання лишилися безуспішні. Щойно тоді, коли ми одержали від наших американських братів, се є від „Федерації Українців в Злучених Державах Північної Америки" 20.000 долярів на допомогу в краю — ми могли увійти в контакт з А.Ч.Х., який зобовязався працювати в кооперативі з Українським Горожанським Комітетом у Львові і його філіями. Однак сеї умови А.Ч.Х не додержав, а навіть його представник, майор Барбер, заявив представникам У.Г.К. у Львові, що А.Ч.Х., а в першій мірі він ніяких допомог на будуче не уділювати-ме Українським Горожанським Комітетам. У.Г.К. у Львові за посередництвом окремої секції вніс протягом 1920 р. 166 подань до Головної Управи А.Ч.Х. у Львові а опісля до його експозитур в Станиславові й Тернополі з таким успіхом, який представлено в залученому виказі. Коли на наші прохання не тільки що не було відповіди і ніяких підмог, ми зверталися до Головної Управи А.Ч.Х. у Варшаві, а навіть до А.Ч.Х. у Вашінгтоні. Прохання наші вернули до експозитури А.Ч.Х. у Львові, однак безуспішно.

Для ніяких таборів полонених і інтернованих А.Ч.Х. не уділив ніякої помочі на терені цілої Галичини. Прохання У. Г. К. в Перемишлі, внесене через „Секцію Американських Підмог У.Г.К. у Львові для табору в Пикуличах, лишилося зовсім без відповіди мимо урґенсів. Таксамо і для табору в Вадовичах, бо майор Барбер на наш урґенс повідомив нас польською карткою, що „по совіснім розгляненню справи, вадовицький табор не потребує ніякої допомоги". Зазначуємо виразно, що в тому часі, коли проханнє внесено, у вадовицькім таборі находилося около 3.000 полонених і інтернованих, голих, босих, обдертих які десятками денно вмирали на тиф, червінку й холєру. Проханнє для сего табору внесено в марті 1920 р. а відповідь сего змісту одержано щойно при кінці мая. Показалося, що до провірення відносин у сему таборі вжито польських офіцирів, які, очевидно дали таку відповідь.

Взагалі А.Ч.Х. до провірювань вживав польських сил, а зокрема у Львові ріжні пані і панночки з Товариства св. Вінцентеґо з Павльо, яке шовіністично відносилося до всего, що українське, а навіть представника У.Г.К., котрий удався до сего товариства по інформації і звертав увагу на покривдженнє Українців через се товариство при роздачі дарів, — пані дали відповідь, що „з Русінамі не майом цо ґадаць" і в недипльоматичний спосіб показали двері. А.Ч.Х. добре о тім знав, бо ми о відношенню його персоналу повідомлювали його, однак рівнож безуспішно.

Як зразок провірювання подамо такий факт, що коли внесено проханнє для Українського Епідемічного Шпиталю в Коломиї, то американський представник інформувався не в українського команданта шпиталю д-ра Бориса Леонтієва, але у підчинених йому польських сержантів і очевидно шпиталь не одержав ніякої помочі, хоч се був одинокий шпиталь для підгірських повітів, де власне в 1920 р. пошестні недуги шаліли в застрашаючий спосіб.

Кромі вимінених в залученому виказі інституцій инші наші інституції не одержали НІЯКОЇ підмоги. Таксамо відмовно полагоджено і одиничні прохання Українців(ок), а якщо навіть мав місце якийсь випадок признання підмоги Українцеви, то жадано від нього виказанняся польською метрикою, і коли нею не виказався, мимо признання підмоги не одержував. Про се було богато писано в місцевій пресі.

Від часу коли А.Ч.Х. злучився з новим товариством і створено т. зв. „Польсько-Амер. Комітет Помочі Дітям" (П. А. К. П. Д.), майже перестано підпомагати українські сироти й захисти. Знаємо всего 2 случаї уділеної підмоги поза виміненими у виказі, а саме: 1) для українських сиріт, приміщених у оо. Василіян в Бучачі. В січни 1922, доніс А.Ч.Х., що сей захист дістане 66 великих коців, 30 сінників, 50 подушок, 24 рушників, скринку мила і прислав наперед квіт, щоби з гори потвердити відбір річей. оо. Василіяне потвердили відбір, але щойно по двох місяцях надійшли річи, але в такому стані: а) місто цілих коців прислали кавальчики і то погрижені мишами, б) пачка мила була розбита і бракувало кільканайцять штук, в) сінників було тільки 28, г) місто подушок прислано 50 подушочок для ляльок, з яких одну на показ присилаємо. В тій посилці була також аптичка, але остали з неї тільки рештки, бо всьо було розкрадене. 2) Захист для сиріт у Львові (Потоцького 95). Містить в собі 100 дівчат, 100 хлопців. Прислано дня 17. III. 1911, 50 фартушків, 5 пачок шнурівок до черевиків і 5 пуделок ниток.

В серпни 1921 р. вибухла в тім захисті трахома. Занедужало 132 дітий. Окуліст др. Голодинський видав свідоцтво, що сиротам потреба конче рушників, простирал і пошевок, бо коли одним рушником обтирається більше дітей, то через се шириться пошесть. Заряд вніс проханнє до А.Ч.Х. на руки д-ра Мічеля у Львові в падолисті 1921 р. і сс. Василіянки особисто просили його в тій справі. Посередничила Полька гр. Лубєнська, яка доки була того переконання, що се є польські сестри, поводилася з сестрами відповідно і робила надії, а коли довідалася опісля, що се є українські сестри, в тій хвилі змінила фронт і дала відповідь: „Запаси юж праве вичерпане, нєма праве надзеї" і т. д. Поданнє взяла в свої руки, але по нинішний день захист не одержав ніякої відповіди.

Замічується, що „Народна Лічниця", яка є одинокою українською амбуляторією для усіх недуг, а до якої зголошується річно кілька тисячів найбіднійшого населення міста Львова без ріжниці народности, одержала дуже мінімальну підмогу дня 22. IV. 1920 виказ ч. 6. Натомісць Тов. „Порадня Материй", яке має у своїй евіденції понад 5.000 дітей до 3. року життя і веде окрему лікарську поміч для немовлят і займається материнством — мимо 5-разових прохань і провірення польськими панями не одержало по нинішний день ніякої підмоги.

Як з виказу виходить, найбільшу поміч одержав Львів, в меншій мірі Станиславів, натомісць инші міста, а що найважнійше пониищені Поляками наші села, не одержали ніякої підмоги мимо численних прохань, бо як нам сказано в А.Ч.Х. у Львові „поданя сєн гдзєсь згубіли".

Ми можемо поставити питаннє: — Чи А.Ч.Х. як чисто гуманітарна інституція давби був нам поміч, як-що ми були би не одержали 20,000 долярів. В кождому разі А.Ч.Х. уділюючи підмог „як дар" здержав дальшу поміч, мотивуючи се тим, що вже є вичерпаний фонд 20.000 долярів, а навіть свойого часу повідомив нас, що на сю ціль видав суму далеко перевисшаючу сю квоту.

А друге питаннє: Чи дійсно ся поміч виносить таку суму, коли возьмемо на увагу й се, що в кождій посилці були великі браки (представлені в детайлічному звіті Секції Американських Підмог У.Г.К. у Львові і Захисту в Бучачі), а в тому часі, як посилки приходили курс доляра відносно польської марки стояв високо, і якщо ми одержали би були 20.000 дол. в готівці, о що ми виразно просили А.Ч.Х. — то по переміні їх на марки на місці, булиби ми закупили за одержану суму далеко більше і ліпших матеріялів, а тим самим поміч булаби видатнійша, а то тим більше, що А. Ч. Х.місто ділати спільно з У.Г.К. полагоджував усі прохання імперативно, вживаючи до провірювань і займаючи у своїх бюрах виключно польські сили, які не знали й не хотіли знати української мови а відносилися впрост ворожо до нас і мильно інформували Американців, через що викликувано тільки огірченнє і зрозуміле недовірє.

Др. Я. Ол. переслав звіт А. Ч. Х. з 5. VII. 1920 до „Впереду" і „Української Думки", яка помістила сей звіт, а не до нас. Із сего звіту ми довідалися, що 13. квітня 1920 р. А.Ч.Х. приділив медичне заосмотренє для Українців і улаштованнє шпиталю в Берестю Литовськім. Як нам відомо, **в тому часі там не було ні інтернованих ні полонених Українців, бо кільканайцять тисячів померло на тиф, а в половині марта відтранспортовано решту** (славний транспорт з Буґшопів) **на Домбе,** а лишилося около 100 здорових полонених в робітничій кадрі. Ми не знаємо хто одержав і кому передано так цінні матеріяли, бо ми о тім нічого не знаємо, а Санітарна Управа армії Петлюри в Ченстохові донесла нам, що такого шпиталю не одержала. Правдоподібно забрали його Поляки.

Дані в звіті А.Ч.Х. з 5. VII. 1920 р. відповідають залученому виказови, оскільки се відноситься до Східної Галичини. Виказ обіймає всю допомогу одержану від А.Ч.Х.

Інваліди одержали тільки одиноку підмогу 6. VII. 1920 (виказ ч. 9).

Тов. „Українська Захоронка" як у виказі. По перенятті аґенд через ПАКПД. „Українська Захоронка" користала з допомоги в харчах, однак з огляду на сикатури польських пань, се Тов. від 1. мая постановило з сеї допомоги не користати дальше; тимбільше, що П.А.К. П.Д. перемінюється на чисто польську інституцію і Захоронка буде здана виключно на власні сили.

Захисти: одержали тільки таку поміч, яка є вимінена у виказі з доданнєм двох в горі наведених Захистів.

Львів, 20. IV. 1922.

Дорогі Родимці!

Попри моральну і матеріяльну допомогу для рідного краю взялися ви до незвичайно гарного діла а саме до висилки ліків своїй рідні в Рідним Краю.

З уваги на тяжке положеннє під санітарним зглядом у Східній Галичині є се справді діло, за яке теперішні і грядучі покоління будуть вам, дорогі браття, незвичайно вдячні.

Є два способи, щоби заосмотрити рідню в Галичині і на Буковині в ліки.

На підставі переписки з вашоюріднею в Старім Краю закупіть ліки в Канаді або в Злучених Державах, які потрібні є до боротьби з пошесними недугами і перешліть їх почтою на адресу вашої рідні.

Другий спосіб є, щоби вислати гроші на закупно ліків до Українського Червоного Хреста у Відни, Санітарний Відділ, а сей полагодить закупно і висилку ліків.

При тій нагоді просимо о датки на ліки і лічниці в Старім Краю.

В Галичині основано „Порадні" для материй і захисти для сиріт під лікарським і громадянським доглядом. Там брак найзвичайнійших пирладів і ліків, щоби можна лічити хорі діти.

Постарайтеся о ліки боротьби зі смертю і з пошестями в Рідним Краю.

Лише здорове і туге поколінне запевнить нам всім добру будучність.

ЗА „УКР. ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ" У ВІДНИ:

Др. Мед. А: В. Бурачинський.

Вдаватись на адресу:

Rr. Med. A. W. Buraczynskyj,
Wien VII. Mariahilferstrasse 88,
Stiege, I. Stock.

Відень, дня 10. VII. 1922.

Микола Богун.

З МИНУЛОГО ТА СУЧАСНОГО

Начерк споминів

УКРАЇНСЬКОГО КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕРА.

Присвячую моїм донькам Марусі та Наталці.

(Продовження).

(4)

II.

Майже 13 років тому я вперше опинився на вулицях великого світового центру, того Парижу-Вавилону, про який я знав лиш із романів Еміля Золя та з історій французьких революцій, особливо з Першої, з її декляраціею про „права людини та громадянина", з її горожанською боротьбою—жорстокою, жахливою, по чисельности жертв, пролиттю крови.

І як історична памятка ідей тогочасних, ідей „Соціяльної Республіки", як „мементо морі" поколінням, на всіх старих і нових, державних та взагалі призначених для суспільного вжитку будівлях — церквах, музеях, муніципалітетах, тюрмах, навіть пісуарах — красуються урядові, великими літерами виведені написи: Liberte! Egalite! Fraternite! (Свобода! Рівність! Братерство!)

Бродив япо вулицях з двома десятками франків у кішені, з дуже тяжкими для еміґранта-інтеліґента завданнями — знайти яку-будь роботу, аби не вмерти з голоду.

То був страшний по інтелектуальним та емоціяльним переживанням період мойого життя, але я йому тепер вдячний безмежно.

Велика, таємна і творча сила, інстинкт здорового, з нетрів степів та лісів узятого, ще молодого життя на чужині, в інших, бодай психольоґічно, умовах дав можливість безстороннє розібратись, на підставі попереднього досвіду і якогось часу перебування серед еміґрації, в багатьох „заклятих питаннях", суто російського походження.

Студіювання суспільно-політично-економічного життя Франції та її літератури перед Великою Французькою Революцією, часу тої революції Жірондизму (сучасна нам ліберальна демократія), Якобінізму (большевизму), та взагалі життя старої й нової Франції, як і ті два роки, що я прожив у атмосфері не теоретично-інтеліґенського, а справжнього пролетаря-робітника, серед французької робітничої кляси, дали можність поробити порівнання та висновки.

Життя-ж уривками в еміґрантському оточенню ріжних революційних фарб і сект, які більше, як можливо се в самій Росії, були сконцентровані тут, — дало змогу вияснити повний образ сути та напрямів соціяльно-політичних думок, виявлення глибокого, до ненормальности розбухлого індивідуалістичного фетишізму інтеліґенції. Фетишізм сей, збудований ще й на широких масових рухах народу, чи пригноблених його кляс і навіть націй, розуміється, „пролетарських" їх частин.

І коли правда, що „людські справи — се безперервний ланцюг, де кожний факт є дитина попереднього факту і родич якогось дальшого", — то — чи можна не мати ненависти до тих історичних всеросійських, віками невідмінних обставин, які утворили два нібито антиподи, але котрі багаті **одним тим самим змістом — не по формі, а по суті:** крайній лівий і крайній правий табори інтеліґенщини.

З одного боку — большевицька фракція Леніна з татарсько-калмицьких степів Сімбірщини, забарвлена старовічним фанатизмом виходців із жидівської нації, з жидівського „ґетте".

З другого — франкція молдавана Крушевана (крайня „истинно-русская" в часи революції).

Обидва вони опіраються на один той самий народ, але, один табор — **на народ-раба,** його релігійне, обрядове почуття, на „закони" встановлені Богом і поліційною силою та на терпіння во імя будучих тамтогосвітних щедрот і кари пекла, як і більш реальних погроз для крамольствуючих; а другий — на інстинкти того самого тільки **бунтуючого** народу-гладіятора.

Фракція Леніна обертала свій меч во імя ніби-то по Карлу Марксу земного раю, супроти всіх, хто сумнівався або не вірив, або не так інтерпретував новочасне у всеросійській перерібці „ЄвЄангеліє". Обертала той меч во імя Магометового раю, переведеного на землю, де серед благовонних прекрасних садів, навколо столів повних їджень буде сидіти правовірна „кляса", порхати-муть валькирії, а поміж „свого" народу похожати-муть із щасливою посмішкою на устах халіфи, муфтії, дервіші всеросійської... інтеліґенції.

Чи не найбільший доказ сих моїх колишніх спостережень дав через девять-десять років пізніще сам Ленін у своїй брошурі: „Чи можуть большевики вдержати владу?"

„Росією після 1905 року", пише він на ст. 20: „з її 150-міліоновим населеннєм правили 130.000 багатих власників, дякуючи насильствам без кінця... І се нас наглядно може запевнити в тому, що в інтересах бідноти і проти багатих Росією можуть правити 240.000 членів большевицького правительства."

Чорносотенні кола, **для яких держава є засобом охорони їхніх інтересів та привилеїв,** часто орґій, державних крадіжок і нечуваного канальства, — напружували всі свої сили для зміцнення бюрократичних, зцентралізованих у всіх галузях, керуючих суспільно-політичним і навіть релігійним життям, апаратів в боротьбі з ліберально-прогресивним рухом культурних шарів громадянства всіх націй Росії.

Ортодоксальна-ж інтеліґенція, що так або инакше потерпіла від „начальства", часто назавжди знівечила своє особисте життя і карієру, без перспектив на будучину, всі свої сили, за неможливістю практичного ужиття їх в реальному, буденному життю, — вкладала в теоретичні вияви свойого „я" і в соціялістичні теорії.

Для неї держава була також засобом для переведення в життя своїх теоретичних експериментів, бодай во імя блага пролетаріяту чи-то „соціялістичного від природи селянства", але користуючись народом **тільки як бунтуючим елементом** і як матеріялом потрібним для її-ж практичних цілей.

Історично, віками складене життя утворило таку всеросійську психольоґію та інтелектуальні антаґонізми, яких, може, зазнала Франція перед і в часи першої своєї революції.

Великий розвиток клясових антаґонізмів та противенств у модерній капіталістичній ері сучасної Европи утворили в Росії, яка відстала більш як на сто років од Заходу, серед російської інтеліґенції призирство до еволюційних, проґресивних форм життя. Тому ортодоксальна інтеліґенція пошукувала шляхів, щоб **перескочити** або принаймні уникнути того, що тепер переживає „отжившій, гнилой, буржуазний" Захід.

Часто — тоді як і тепер — приходять мені на думку слова Француза із Швайцарії Лягарпа, який в 30—40 роках минулого століття написав про Росію книгу, де, описуючи політичні, економічні та культурні відносини в тодішній державі, він каже: „Годі думати, щоб там прийшло до революції, а коли вона й буде, то занадто довга й безмірно жахлива по своїм наслідкам."

* * *

Часто під враженнями дискусій та палких суперечок многочисельних політичних сект російської еміґрації, які взаїмно одна одну пожирали, ходив я по вулицях Парижу, де кожний куточок, кожний старий будинок, площа або брама мурів старого Парижу були живими свідками тої революційної стихії, тої розятреної ненависти та людської злоби, того ідейного фанатизму та виявлення інстинктів руйнування, якими так характерно-багата була Перша Французька Революція.

Сан-Дені. Місце похорону королів з самого початку істнування Франції. Гробниці їх — наглядна школа розвитку скульптури протягом багатьох віків.

Чернь рознесла їх вщент... і тільки обламки свідчать скорше про руйнуючі, як про творчі риси людського характеру в революційних рухах.

Площа Нації. Тут серед чисельних жертв ізгинув благородний, шляхетний серцем і розумом Андре Шеньє — за те тільки, що належав до аристократичного роду.

Ось тут загинув, загинув по наказу свого товариша лідер Якобінців Дантон, що й перед смертю не втратив своєї фанатичности та рівноваги.

Коли везли його на смерть, біля будинку, де жив Робеспієр, він сказав: „І ти скоро підеш за мною! Тіло твоє рознесуть на шматки та кинуть собакам!" А біля самої ґільотини кинув катам, які приготовляли його до смерти: „Другий кінець шнура прибережіть для Робеспієра!"

Тут — коло Іврської брами — по наказу Революційного Трибуналу повісили навіть... пса. (Документ в Національній Бібліотеці).

До ґільотини підвели якогось обивателя, а за ним прийшов його пес. Інстинктом вґадуючи, куди і для чого привели його хазяїна, та хто в сьому винний, — він укусив одного з членів трибуналу за ногу... Тут-же було видано на письмі наказ зловити пса і скарати на смерть...

А многолюдний, бурхливий, новий, пореволюційний Париж клекотить від безперестанного руху машин і людей, немов величезний автоматичний апарат продовжує, по невідмінним законам життя, дальший свій біг, і тільки en possent пригадує картини та дії свого минулого...

Теоретичний, літературно-ідеалістичний „соціялізм" Першої Революції та часів „Паризької Комуни" заступило тверезе реальне відношення до життя в боротьбі людства за істнування та змагань його до соціяльної рівности.

(Дальше буде).

Іван Франко.

АНТОШКОВИ П. (АЗЪ ПОКОЙ).

Аще и языки агтельскими
глаголю, любве же не имам,
кая ми есть польза?

Діялект, чи самостійна мова?
Найпустійше в світі се питання.
Міліонам треба сього слова,
І гріхом усяке тут хитання.

Міліонам треба світла, волі,
Треба вміти, як їх добиваться,
Поки стогнуть кволі, мерзнуть голі, —
Нам в Параски ласки дожидаться?

Як тій брат із голоду вмирає,
А його ти накормити вступиш,
То чи ждеш, аж срібну ложку купиш,
Чи береш букову, що він має?

Як твоя у річці тоне мати
І кричить: „Ратуй мене, Антошку!"
Будеш ти на гарний човен ждати,
Чи їй кинеш першу-ліпшу дошку?

Зви се діялектом, зви жарґоном
Тую дошку, ту букову ложку,
А вона лунає відгомоном
В міліонах серць живих, Антошку.

Хай та мова вбога в славнім роді,
Хай московська, польська, чеська кра-
[ща, —
Поки служить Матері в пригоді,
То вона культурі не пропаща.

Хоч в сусіда там пиха багацька
У порфирі сяє та атласі, —
На чуже багатство ми не ласі, —
Ласа лиш твоя душа жебрацька.

Бідні ми, як коні на припоні,
Збагатить нас труд на рідній ниві
В діялекті чи хоч би в жарґоні
Будемо багаті і щасливі.

Діялект, а ми його підишем
Міцю духа і огнем любови,
І нестертий слід його запишем
Самостійно між культурні мови.

НАСЛІДКИ ВІЙНИ В КОСІВЩИНІ

Воєнна хуртовина не оминула й Косівщини. Ріжниця лише в тім, що коли в инших полосах краю позникали цілі села з лиця землі, то в Косівщині завдяки конфіґурації терену знищення не кидаєсь так ярко в очи, бо в горах хата від хати віддалена на кільометер або і більше і по сій причині в Косівщині знищення не могло бути так велике, як то було в инших сторонах. Однак спричинені війною шкоди й в Косівщині є великі, бо в 1916/17 рр. був австрійсько-російський фронт в Карпатах через 13 місяців.

Відтак прийшла румунська окупація, получений з окупацією військовий режім, брак можности свобідно порушатись, а це все спало важким тягарем на тутешнє населення, бо невідлучними сателітами військового режіму є реквізиції, підводи, а Румуни до того додали ще й побої.

Опісля в серпни 1919 р. заняли Косівщину польські війска, а події, які відтак наступили, всім загально звісні, щоб ще повторяти, та в прочім мабуть і пан прокуратор був би представленням сих подій, яких не списав би на воловій шкірі, невдоволений, отже лишім їх на боці, щоб не розяврувати не загоєної ще рани. Можна лише загально сказати, щоб всяке життя завмерло, а навіть не можна було зійтися двом особам, бо власть добачувала зараз бунт. Найліпше зілюструє відносини, які тоді запанували факт, що капітан Білінський, котрий був тоді місцевим командантом, видав устний приказ припинити діяльність Народної Каси, отже аполітичної економічної інституції. Сей режім спричинили староста Зарицький, директор ткацької школи Ямроз, та всякі боягузи, котрих на кождім кроці переслідувало марево повстання і різні на Гуцульщині. Це був лиш привид і як кождий сьогодня може бачити, зовсім безосновний, але за імаґінацію людей, котрі мали тоді власть в своїх руках, Гуцульщина страшно заплатила.

Доперва в зимі 1921. року, коли приїхав до Косова театр п. Гончаренкової, люди повиходили зі своїх хат і вперше могли хоч на представленнях театральних зі собою побачитись та дещо свобіднійше відітхнути, бо перед тим люде прямо задихувалися для браку воздуху, хоч його у нас в Косівщині так богато і душились в витвореній обставинами атмосфері.

Як довго Гуцульщина не могла прийти до себе, свідчить обставина, що приміром в 1921. році проявляло яку таку діяльність лише одиноке товариство, а це тутешна філія „Жіночої Громади", за те всі инші товариства з конечности завмерли і спали зном блаженних.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЦЕНТРАЛЬНИЙ СОЮЗ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНСТВА

Подається всім студентським організаціям до відома слідуючі інформації:

Центральний Союз Українського Студентства, покликаний Конґресом Українського Студентства Західних земель України та еміґрації 5-го липня 1922 р. розпочав свою діяльність 8-го липня ц. р. В першу чергу, по думці й бажанню поодиноких делеґацій Ц. С. У. С., приступив до упорядковання матеріялів Конґресу. Одначе праця поступає повільно з причини великої кількости матеріялу і відсутности грошевих засобів. До тепер упорядковано резолюції і протоколи, реферати, статути і инше. Переслано до преси і окремих студентських організацій короткий звіт про перебіг нарад і вислід праць Конґресу. Виготовляється докладний звіт для всіх студентських орґанізацій.

В справах орґанізації переводиться передвступні праці що до створення й урухомлення апарату самого ЦЕСУС-а і налагодження звязку з підчиненими орґанізаціями. Виготовлено адресну книгу студентських орґанізацій і наукових установ всіх країв. Що до міжнародних зносин, то наладжено звязок з міжнародньою студенською конфедерацією, тай з деякими поодинокими чужими студенськими орґанізаціями. Готовиться до висилки відозву до студенства і наукових установ всіх націй з повідомленнями про теперішній тяжкий стан Української Вищої Школи і про положення українського студенства. Рівнож ЦЕСУС бере участь в передвступних нарадах до Всеславянського студенського зізду, який відбудеться в Празі в грудні с. р.

В обсягу культурно-суспільної праці зібрано інформації про всі високі школи світа і умови науки в тих школах. Робиться заходи для узискання місць спеціяльної освіти, головно оріентальних мов, евноґрафії, диплsоматичних, високих військових курсів, журналістики і т. и. Рівночасно готуються для високих шкіл світа витяги рефератів про українську високу школу, а в тім спеціяльно о леґалізування Українського Університету у Львові тими-же школами. Піднято старання до оживлення проєктованої спілки „Друкарь". Ведеться підготовка праці до видання власного орґану і зладження „Пропамятної" книги цьогорічного Конґресу, та заснования пресового архіву.

В справах допомоги, яка лежить в обсягу ЦЕСУС-а, піднято старання про уділення стипендій, як держав, так і високих заведень усіх типів. Рівнож ЦЕСУС робить заходи о подібного рода конкурси по ріжним академіям, науковим товариствам, інститутам, та по студенським орґанізаціям усіх країв. Тому звертається увагу всім підчиненим орґанізаціям, що всяке пересування студенства як поодиноко так і ґрупами з одних територій на другі без точних вказівок ЦЕСУС-а недозволене. Велика кількість студенства починає прибувати на територію ЧСР, правдоподібно позавізванням одиниць. Усі товариші, які приходять свіжо, не можуть користуватися допомогою анальоґічною до заіндексованого тут раніш студенства, з причини постановленого урядом ЧСР „numerus clausus". Тому від 1-го серпня 1922 року аж до часу оголошення окремого в цій справі комунікату ЦЕСУС-а не вільно нікому, хто не розпоряджує власними фондами, прибувати на територію ЧСР, переводити самочинно переґруповання студенства з одних територій на другі. У всіх окремих випадках переїзду з надзвичайних причин муситься мати безумовно дозвіл ЦЕСУС-а. Звертаєся увагу, що ЦЕСУС при майбутній дісльокації буде числитися тільки з організованими на місцях студентами, а не з поодинокими студентами, які до цього часу не були і не є членами місцевих орґанізацій.

Поодинокі орґанізації мають як найскорше подати свої уваги що до побажаних ними дісльокацій та спис з квестіонарами тих товаришів, яких мається на увазі перевести в ту чи иншу країну.

Пляни конгресу відносно дісльокації подано до відома враз із виготовленими звітами й статутами.

Тільки взаємним зусиллям і підмогою всіх підчинених орґанізацій Ц. С. У. С. зможе вивязатися з цих трудних завдань, які лежать перед ним у найближчі початкові місяці. Тільки правельність звязку, точність і вчасність виконування розпоряджень Ц. С. У. С.-а дозволить окремим орґанізаціям, чи їх членам використати як слід з моральної й матеріяльної допомоги своєї Централі. З другої сторони це дасть змогу Ц. С. У. С. розвинути свою працю як найживійше для добра нашого студентства, яке телер як може найбільше потребує помочі.

Тимчасова адреса Ц. С. У. С.: Praha, Hlavni posta, Postovni prihradna 411. Centr. Sojus Ukr. Stud.

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ СОЮЗ УКР. СТУДЕНСТВА:
Петро Ган, голова,
С. Чернявський, секр.

НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

БУКАРЕШТ, 21. серпня. Особи, які сими днями прибули з Великої України, оповідають, що великі міста майже завмерли.

Оживленні тільки базарі.

„Че-ка" в Київі, наприклад, вже не так лютує, як раніще.

На запитання чи не пояснюється це тим, що нікого вже розстрілювати отримано стверджуючу відповідь.

В Київі на базарі все можна дістати; є навіть масло і хліб, але ціни остільки високі, що докупитись продуктів звичайному службовцеві, або робітникові, нема можливости,

Особливо жахливою була минула зіма.

„Я". — оповідає один з біженців. — „заробляв на життя працею на цвинтарі — копав братські могили".

Від голоду, холоду та пошестей люде що-дня вмирали сотнями.

Не рідко можна було бачить, як через все місто безперервною смугою проносилися трупи померших.

На цвинтарі завше бувала велика черга.

В прикордонній смузі, особливо в Подільській та Могилівській губерніях, стращений терор лютує й зараз.

Це пояснюється тим, що в цих районах неспокійно й кружляють чутки про операції повстанців.

Урожай цього року місцями дійсно дуже гарний, а місцями вище середняго, і навіть, середній, але всі знають, що з початком зіми вже знову почнеться страшний голод бо засіяно дуже мало землі.

Населення страшено обідрано; як на селі, так і увеликих містах всі ходять босі.

Одяг шиють з лантухів.

Раніще міська інтеліґенция міняла своє майно і свій одяг у селян на харчові продукти. Село одягалося за рахунок роздягнутого міста.

Sле продотряди безперервними реквізіціями вичистили село й роздягли його також, як і місто.

Червона армія обідрана й боса.

Червоноармейці зі зброєю ходять і жебрачать по хатах. Населення все ще живе надією на поворот озброєної української армії зза кордону.

РЕВІЗІЇ І АРЕШТУВАННЯ В ТЕРНОПОЛІ.

У неділю дня 30. липня ц. р. переводила поліція ревізії поміж місцевим студентством. Переведено ревізію у Нички Володимира, студ. прав, Вацика Петра, Кордибана Василя, Демчука Теофіля, Самборского Ефрема, Кучерішки Тадія. Арештовано і по нині сидять: Ничка Володимир, Самборский Ефрем і Вацик Петро. За чим шукали і що арештованим закидають невідомо. При ревізіях не найдено нічого.